

POSITION PAPER NATUUR & MILIEU RONDETAfelGESPREK IMPACT ENERGIEPRIJZEN OP INDUSTRIE EN BEDRIJVEN - 3 NOVEMBER 2022

Natuur & Milieu, de milieuorganisatie die samenwerkt aan duurzame oplossingen en actief is op verduurzaming van de industrie, is gevraagd om een position paper te schrijven voor het rondetafelgesprek Impact energieprijzen op industrie en bedrijven d.d. 3 november 2022.

De Russische oorlog tegen Oekraïne heeft een fossiele energiecrisis veroorzaakt die de sterke afhankelijkheid laat zien van Nederland en de Nederlandse industrie van de invoer van fossiel Russisch gas. De hoge energieprijzen hebben impact op de Nederlandse industrie en bedrijven. Sommige bedrijven laten door de hoge energieprijzen hogere omzet zien, andere bedrijven berekenen de hoge prijzen door in hun producten. Er is ook een deel van de industrie die processen moet afschakelen.

In de weg uit deze gascrisis gaan verduurzaming, betaalbaarheid en energiezekerheid hand in hand. Door volledig in te zetten op energiebesparing en hernieuwbare energie, kan de Nederlandse industrie haar afhankelijkheid van dure fossiele brandstoffen verkleinen en tegelijkertijd verduurzamen. Het beleid om voorgoed uit deze fossiele crisis te komen moet hier op ingericht worden. In dit paper gaan we in op de volgende hoofdboodschappen:

- **Het vertragen van de energietransitie en de verduurzaming van de industrie is geen optie. Enkel versnelling van de energietransitie biedt structureel een oplossing voor hoge energieprijzen.**
- **Daarvoor is een lange termijn aanpak nodig die niet alleen bedrijven helpt om dit jaar door te komen, maar die zorgt voor een toekomstbestendige industrie.**
- **Het beleid moet zich richten op verregaande energiebesparing, grootschalige elektrificatie met hernieuwbare energie en het afbouwen van fossiele energie- en grondstoffen.**
- **De tijd van goedkoop gas lijkt definitief voorbij. Korte termijn generieke maatregelen die hoge fossiele energiekosten compenseren zijn niet houdbaar, niet nodig en verstoren marktwerking, innovatie en verduurzaming.**

BESPARING EN VERDUURZAMING IS DE ENIGE STRUCTURELE WEG UIT DE CRISIS

Het beleid om industriële bedrijven in deze fossiele gascrisis te ondersteunen moet stelen op het stimuleren van structurele energiebesparing en het overschakelen op hernieuwbare energie. Het vertragen van de energietransitie en de verduurzaming van de industrie is, gezien de staat van het klimaat, geen optie. Investerings in nieuwe fossiele productie en infrastructuur zijn niet in lijn met het streven om klimaatopwarming binnen 1,5 °C te houden¹.

¹ International Institute for Sustainable Development, oktober 2022, Navigating Energy Transitions: Mapping the road to 1.5°C

We moeten daarvoor juist de energietransitie sterk versnellen². Regio's met hogere aandelen duurzame energie laten al lagere energieprijzen zien³ en de huidige opwekking van wind- en zonne-energie heeft de Europese Unie al enorm veel extra gas en miljarden aan extra gaskosten bespaard⁴.

Energiebesparing en verduurzaming zijn de enige weg uit deze fossiele energiecrisis. Korte termijn maatregelen die juist fossiel energiegebruik stimuleren helpen bedrijven die sterk afhankelijk zijn van fossiele brand- of grondstoffen misschien even, maar zorgen er niet voor dat bedrijven toekomstbestendig worden bij nieuwe crises. Bovendien staan zulke korte termijn maatregelen haaks op het klimaatbeleid van het kabinet. Het kabinet ziet juist voor de industrie een sleutelrol in de verduurzaming van het energieverbruik en het circulair maken van het grondstoffengebruik en wil dat Nederland koploper wordt in het verduurzamen van de industrie⁵. Onderdeel hiervan is dat het producten zoals fossiele brandstoffen afbouwt, stelt het kabinet.

Wil Nederland koploper worden in het verduurzamen van de industrie, dan is er geen ruimte voor steun voor het gebruik van fossiele brandstoffen zoals het aanjagen van langjarige LNG-afname, kostencompensatie voor de hoge energieprijzen of het instellen van limieten aan de prijzen van gas, stroom of halffabricaten voor bedrijven. Dit type maatregelen stimuleert juist de fossiele energievraag, is enkel gericht op de korte termijn, waardoor bedrijven niet toekomstbestendig worden gemaakt én maakt het lastiger om de klimaatdoelen te halen. Bovendien benadeelt het onevenredig bedrijven die afgelopen jaren fors hebben geïnvesteerd in verduurzaming. Zij worden dan gestraft voor hun inspanningen.

De verwachting is dat het aanbod van gas uit andere delen van de wereld ook de komende jaren beperkt blijft, omdat er op korte termijn weinig extra aanbod van LNG-producenten zal zijn⁶. Het is daarom onwaarschijnlijk dat het importeren van fossiel gas uit andere werelddelen de fossiele energiecrisis zal oplossen. Bovendien druist het in tegen de Nederlandse en Europese ambities om het fossiele gasverbruik omlaag te brengen.

Generieke steunmaatregelen om fossiele energieprijzen te compenseren zijn niet nodig, bevestigt De Nederlandsche Bank⁷. Het verstoort marktwerking, vernieuwing en ook verduurzaming. Generieke steunmaatregelen aan bedrijven die nu moeten verduurzamen vanwege hun bijdrage aan klimaatverandering en die bij de verwachte aanhoudende hoge gasprijzen niet winstgevend zullen zijn, vertragen direct de verduurzaming.

De tijd van goedkoop gas lijkt definitief voorbij. Energie-intensieve bedrijven die afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen en niet tijdig zijn gaan verduurzamen hebben het moeilijk. Maar het is onmogelijk om generieke steunmaatregelen vol te houden op lange termijn, zonder dat de lasten voor zowel het klimaat als de overheidsbegroting worden doorgeschoven naar toekomstige generaties. Het is nu de tijd om de afhankelijkheid van gas te verminderen door radicale energiebesparing en de overschakeling naar duurzame energie te stimuleren. Het

² Boehm, S., et al. 2022. State of Climate Action 2022.

³ International Energy Agency, oktober 2022, World Energy Outlook 2022

⁴ E3G, Ember, oktober 2022, Briefing Paper - More renewables, less inflation

⁵ Brief van de minister van Economische Zaken en Klimaat, juli 2022, 29 826 Industriebeleid

⁶ IEA, October 2022, Natural gas markets expected to remain tight into 2023 as Russia further reduces supplies to Europe

⁷ De Nederlandsche Bank, juli 2022, Hoe raken de gestegen energiekosten het Nederlandse bedrijfsleven?

beleid hiervoor dient daarom gericht te zijn op het effectief aanpakken van de onderliggende oorzaken van de huidige fossiele energiecrisis. De fossiele energiecrisis laat zien dat niet alles meer kan. Er moeten strategische keuzes gemaakt worden maken waar schaarse brand- en grondstoffen voor ingezet worden en waar dat het meeste oplevert voor de brede welvaart van de maatschappij.

GROEN LANGE-TERMIJN INDUSTRIEBELEID IS NODIG OM KANSEN TE VERZILVEREN

Er is een fossiele energiecrisis gaande en daarnaast worden de klimaatdoelen niet gehaald: er is een lange termijn aanpak nodig die niet alleen bedrijven helpt om dit jaar te overleven, maar die zorgt voor structurele oplossingen en een toekomstbestendige industrie. De afhankelijkheid van gas kan afnemen met verregaande energiebesparing, grootschalige elektrificatie met hernieuwbare energie en het afbouwen van fossiele energie- en grondstoffen. De hoge gasprijzen bieden hierin een voordeel: investeringen in klimaatmaatregelen zijn door de hoge energieprijzen sneller terug te verdienen.

Hiervoor is beleid nodig dat structureel investeert in en stuurt op duurzame projecten en infrastructuur voor de verduurzaming van de industrie. Dit houdt onder ander in het versnellen van vergunningstrajecten en het uitbreiden van infrastructuur onder regie van de overheid. De volgende beleidsmaatregelen dienen onderdeel te zijn van dit groene lange-termijn industriebeleid:

1. ENERGIEBESPARING

- Stel een helder en bindend doel vast voor industriële energiebesparing.
- Maak echt werk van de energiebesparingsplicht onder de Wet Milieubeheer. Verplicht alle energie-intensieve bedrijven om (vernieuwde) energie-audits te ondergaan en alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 10 jaar of minder uit te voeren.
- Stel normen in voor de recycling van energie-intensieve materialen bijvoorbeeld door alle verkopers van plastic, staal en aluminium om het minimumgehalte aan gerecycleerde materialen in hun producten richting 2025 jaarlijks te verhogen⁸.

2. ELEKTRIFICATIE

- Stel heldere en bindende doelen vast voor industriële elektrificatie en volg de stappen om deze doelen te realiseren zoals wordt aanbevolen in de Routekaart Elektrificatie⁹.
- Versnel de realisatie van de benodigde hernieuwbare energieopwekking in samenhang met de industriële energievraag, stimuleer flexibiliteit in de vorm van vraagsturing bij de industrie en voldoende CO₂-vrij regelbaar vermogen.
- Faseer het gebruik van fossiel gas voor industriële toepassingen tot 200 °C uit richting 2025.
- Stel een norm in voor de toepassing van elektrische of hybride installaties voor industriële toepassingen tot 500 °C richting 2027.

⁸ Agora Energiewende, maart 2022, Regaining Europe's Energy Sovereignty

⁹ TKI Energie en Industrie, 2021, Elektrificatie: cruciaal voor een duurzame industrie - Routekaart Elektrificatie in de Industrie

3. BEPRIJZEN EN NORMEREN FOSSIELE BRAND- EN GRONDSTOFFEN

- Laat de hogere gasprijzen doorwerken in de waardeketens van de industriële sector. Dit stimuleert energiebesparing, de overstap naar hernieuwbare energie, besparing van energie-intensieve materialen en afname van de vraag naar energie-intensieve producten. Duurzame producten worden hierdoor bovendien concurrerend. Juist die bedrijven die schone oplossingen creëren worden geholpen zodat we de echte omslag maken naar een schone en gezonde economie.
- Stel een afbouwpad voor fossiele brand- en grondstoffen voor de industrie in met daarin een dalend emissieplafond per industriële locatie.

4. STEUN EN VERSNEL HET EUROPESE REPOWEREU VOORSTEL

- Het REPowerEU-voorstel stelt hogere doelen voor hernieuwbare energie (45% in 2030) en energie-efficiëntie (13% in 2030) voor dan in de eerdere voorstellen. Het ondersteunen van deze doelstellingen zal leiden tot versnelde investeringen in duurzame energie die de afhankelijkheid van gas kan doen afnemen.

De afhankelijkheid van fossiele energie heeft ons in de gascrisis geleid. Het zou onverstandig zijn en averechts werken om die afhankelijkheid te verlengen met generieke compensatiemaatregelen voor fossiel energiegebruik. Verduurzaming, betaalbaarheid en energiezekerheid gaan hand in hand als de energietransitie wordt versneld. Industriebeleid dat is gericht op de lange termijn kan structurele oplossingen bieden als alle mogelijke middelen daarvoor aangewend worden.